

TONI TUOMANEN

NUORET KUOLEMATTOMAT

Toni Tuomanen

Nuoret
kuolemattomat

SAGA Egmont

Nuoret kuolemattomat

Cover image: Unsplash & Shutterstock
Copyright © 2023, 2024 Toni Tuomanen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727215549

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

1944

Rakas kotiväki.

Terveiset täältä jostain. Eilen pääsimme vihdoin perille komppaniaan, johon meidät on määrätty. Tämä on konekiväärikomppania, ihan niin kuin sekin missä isä oli luutnanttina talvisodassa. Meillä on ollut Ihan leppoisaa täällä toistaiseksi. Ollaan nyt parhaillaan reservissä yhden maantien varressa ilman hätäpäivää.

Alikessu kysyi äsken tuossa vieressä, että morsiamelleko minä kirjoitan kirjettä. Vastasin rehellisesti, että äidille ja isällehän minä kirjoitan. Arvaan kyllä, että sinä äiti tämän kirjeen avaat ja luet sitten ääneen isälle, jos hän jaksaa kuunnella. Isälle toivotan paljon voimia ja jaksamista, vaikka tiedän että niitä kipuja on varmaan hänellä ankarasti.

Minulla on mennyt kaikki hyvin tähän asti. Päästiin auton lavalla Lappeenrannasta tänne missä nyt ollaan, eli pitkälti ei ole tarvinnut vielä marssiakaan. Haavoittuneita on tullut vastaan ja

vainajia myös, mutta puolustustahto on meillä yhtä kaikki korkealla. Sillä ei ole väliä onko mies Helsingistä, Savosta vai Pohjanmaalta, kun Suomen asialla ollaan. Saksalaisiakin täällä kyllä on. Ei minulla heistä pahaa sanaa ole, vaikka Hitleriä moni haukkuu.

Täällä on paljon minun ikäluokkani miehiä. Meitä on kutsuttu nyt riviin iso joukko. Tutuin minulle on tietysti Lehikoisen Väinö, jonka kanssa päästiin samaan ryhmään. Muistatteko kun me Väiskin kanssa pikkunaskalina ammuttiin ritsalla talonmiestä Vallilassa ja saatiin siitä sitten oikein kunnon selkäsauna? Ei arvattu silloin, että joskus ammutaan yhdessä vähän kovemmillakin panoksilla ja totisemmassa paikassa. Juuri nytkin kuuluu tykkitulen jyminä jostain kauempaa, mutta meidän porukkamme ei ole vielä päässyt taistelemaan.

Lentokoneita meni äsken yli, mutta ne olivat onneksi omia ja sakemannien koneita. Olivat isona parvena menossa ryssän ylenpalttista höökimishinkua toppuuttelemaan, ettei naapuri luule ihan marjanpoimintareissulla olevansa.

Eilen nähtiin naapurinkin lentokoneita iso laivue. Pommikoneita olivat ja lensivät korkealla. Meitä eivät pommittaneet, kun niin ylhäälläkin menivät. Olivat sen sijaan matkalla sinne sisä-Suomeen päin. Ajattelin silloin teitä ja rukoilin teille varjelusta, niin kuin koko Helsingille ja koko Suomelle.

Toivottavasti meidän omat tai sakemannin hävittäjät ehtivät niitä vihulaisia hätyyttämään ennen kuin kerkesivät pahojaan tekemään meidän kotirintamamme päälle.

Vihollisemme on kiero ja katala, vieläpä runsaslukuinenkin, mutta kyllähän se lyijyä tottelee sekin niin kuin sanotaan. Älkää siis olko huolissanne. Sen sijaan pitäkää huolta itsestänne. Meidän on nyt kaikkien ponnisteltava kaikin voimin. Jos kaikkein pahin

tapahtuisi, toivon että Maria ehtisi lähteä Ruotsiin turvaan. Pikkusiskon olisi parempi siellä kuin vihollisemme kynsissä. Sää on ollut hyvä ja mikäs täällä kesällä on sotiessa. Vanhat jermut ovat kertoneet juttuja talvesta, kun ovat palelleet henki hieverissä. Vanhat sällit sanoivat myös, että onneksi me ”nuoret klopit” emme silloin vielä olleet mukana. Hyvin ovat kuitenkin ottaneet vastaan meidät, vaikka olemme vähän nuorempia. Väiski kun on vasta 17, kun sillä on vasta syksyllä syntymäpäivä. Minähän onneksi kerkesin jo pääsiäisen korvilla täyttää 18. Minä olen lukenut kirjoja ja Raamattua aina kun ollut hetki aikaa. Kiitos sinulle, äiti, kun annoit tuon Ison Kirjankin minulle matkaan, vaikka en sitä arvannut tarvitsevani. Jermut katsovat minun lukuhommiani vähän kummeksuen, kun täällä ei ole paljon lukumiehiä. Yksi kysyi, että pappiko minusta tulee, kun näki Raamattuni. Mikä ettei saattaisi tullakin? Sanomalehtiä täällä kyllä lukevat kaikki silloin kun niitä käsiimme saamme. Radiokin komppaniassa on, josta kuulemme uutisia ja musiikkia. Naapuri tiputtelee meille ystävällisesti lentolehtisiä, joista saamme paperia käymälään. On tästä mennyt vähän kaatuneita kärrillä ohi. Ei se minua pelota, älkääkään tekään pelätkö. Jumala omi linnamme, niin kuin rakkaassa virressä veisataan. On sellaisia huhuja, että vihollinen meinaa jotakin isompaa kahakkaa nyt yrittää. Kerrotaan myös, että sakemanneilla olisi Euroopassa vähän pasmat sekaisin. Mutta emme me sitä murehdi täällä Suomessa. Me pistämme kovan kovaa vastaan oman maamme puolesta. Me pärjäämme kyllä. Sanokaa terveisiä Hilda-tädille ja naapurin Helmisille. Sanokaa myös terveisiä Elinalle, jos häntä näette, vaikka hänelle minä kirjoitan kyllä ihan omankin kirjeen. Ehkä

tohdin teille jo näin kirjeessä mainita, että Elinalle on minun tulevaisuuden suunnitelmissani varattu ihan erityinen paikka. Se paikka on minun rinnallani meidän yhteisessä Suomessamme, kunnes kuolema meidät erottaa.

Terveisin sotilaspoikanne Petteri

Vahto pursusi hevosen suupielistä sen ponnistellessa kärryjen kanssa jyrkkää mäkeä ylöspäin. Kukaan ei hevosta piiskannut eteenpäin, vaan se tiesi tehtävänsä ilmankin. Kärryjen pyörät natisivat samalla kun väsynyt ruuna korskahti ja pudisteli päätään. Sitten se pysähtyi. Valkoista kuolaa tipahteli pölyiselle tielle. Jostain ilmestyi sotilas, joka jutteli hevoselle lempeästi ja taputteli sen kylkeä.

Kärryistä pisti esiin paljaita jalkoja. Saappaat niistä oli kiskottu niille, jotka olivat yhä elossa. Vainajien luisevat jalat olivat likaisia ja joissain niistä näkyi rakkoja. Joistakin jaloista roikkui yhä repaleisia jalkarättejä.

Sotamies Petteri Sares istuskeli pientareella, katseli hevosta vaunuineen ja laittoi heinänkorren suuhunsa. Sydäntä kylmäsi. Jotenkin ne kärrien laidan yli pistävät paljaat jalat olivat inhottavia katsella. Linnut visersivät ympärillä niin kuin vain kauniina kesäpäivänä voi, ja se muodosti oudon kontrastin kuoleman läsnäololle. Siitepöly kutitti nenää ja silmiä.

”Jo joutui armas aika”, sanoi Petteri ja niisti nenänsä.

”Suvi suloinen ja ruumiita menee”, vastasi nuoren pojan ääni lähellä.

Toteamus oli peloton, lämpimällä äänensävyllä lausuttu ja lähes innostunut. Petteri vilkaisi ystävänsä Väiskiä, eli sotamies Väinö Lehikoista, joka lepäili vieressä selinmakuulla. Kaverin kasvoilla oli sama ilkkurinen virnistys kuin heidän ollessaan

pikkupoikia Vallilan kentällä. Ohuet viiksen haituvat olivat Väiskin ylähuulen päälle ilmaantuneet hyvissä ajoin, mutta muuten tämä näytti edelleen koulupojalta. Vaalea hiuspehko oli kynitty armeijamalliseksi, ja hiusten lyhennys oli tehnyt pyöreäposkisen nuorukaisen entistä lapsekkaamman näköiseksi.

”Ruumiita joo”, totesi Petteri. ”Eiks sua yhtään pelota?”

”Ai pelota? Pelota? Mikä?” Väiski kaiveli tupakkaa taskuistaan ja vihelteli. ”Mitäs se mies muuta pelkäis ku tippuria ja vallesmannin koiraa?”

Petteriä nauratti. Väiski oli hieman häntä nuorempi, mutta sen lajin venkula, joka pärjäsi aina kaikissa elämän käännteissä. Poikien ystävyys oli alkanut jo polvenkorkuisena, naapureita kun olivat. Sisällissodassa heidän sukunsa olivat tosin olleet eri puolilla, mutta se ei hetkauttanut poikia, jotka olivat syntyneet kahdeksan vuotta sisällissodan jälkeen. Suojeluskuntaankin työläistäustainen Väiski oli seurannut ystävänsä Petteriä, viitaten kintaalla isänsä *lahtari*-jupinoille.

Väiskin suvussa oli vain työläisiä: tehdastyöläisiä, satamatyöläisiä, rakennustyöläisiä. Petterin sukuun puolestaan kuului muun muassa kauppiaita, lääkäreitä, apteekkareita, kirkonmiehiä. Hänen perheensä oli kuitenkin ajautunut 1930-luvun alussa asumaan työläiskaupunginosaan Vallilaan, Lehikoisten naapuriiin.

Sekä Petteri että Väiski olivat syntyneet vuonna 1926: Petteri keväällä ja Väiski syksyllä. Nyt, kesällä 1944, he edustivat Suomen armeijan nuorinta ikäluokkaa. Kohtalo oli heittänyt heidät Karjalan kannakselle, 300 kilometrin päähän koti-Helsingistä.

”Mitä säkin muka tippurista tiedät?” Petteri hekotti. ”Ootko muka ollu kahta metriä likempänä naista ikinä, häh?”

Väiski nousi makuulta istumaan ja asetteli harmaata sotilaslakkaa päähänsä. Sen oli tarkoitus olla kallellaan juuri sen verran, että antoi huolettoman vaikutelman. Huoleton oli myös virne, joka pysyi naamalla edelleen.

”Oon mä ollu lähellä vaikka mitä. Alppilassakin se yks pikkulotta mistä mä kerroin sulle. Muistaks? Oli se vaan melkonen friidu, jumalauta! Silmät ja huulet just niin ku filmitähdellä! Ja se takapuoli, huhhuh heijaa!”

Nuorukainen päätti sanansa ikävöivään huokaukseen.

”Äitiis oot ollu lähellä”, Petteri hirnahti.

”No voi vitun dorka!”

Väiski nauroi kovalla äänellä ja iski nyrkillään Petteriä olkapäähän. Sitten hän vakavoitui ja puhalsi suupielestään ilmaa ylöspäin. Vaistomainen ele niiltä ajoilta, kun hänellä oli ollut tuuhea hiuspehko, joka oli pyrkinyt valumaan otsalta silmille. Ne suortuvat oli hänen äitinsä saksinut pois jo kotona ennen asepalveluksen alkua.

”Mitenkäs sulla sen Ellun kanssa?”

”Ai Elinan?” Petteri havahtui.

Tytön nimen kuuleminen aiheutti sydämeen vihlaisun, joka tuntui sekä hyvältä että pahalta yhtä aikaa. Mieleen palasi hyvästien hetki Helsingin Rautatieasemalla pari päivää aiemmin. Elinan siniset silmät olivat olleet itkuiset. Se oli tuntunut Petteristä sydäntä särkevältä, varsinkin kun tyttö oli muuten aina ollut niin valoisa ja iloluontoinen. Elina oli kyyneleet poskillaan luvannut odottaa Petteriä takaisin, vaikka iänkaikkisesti.

”Niin, ihanaisen lotta Helmisen kanssa”, täsmensi Väiski kysymystään.

”Katotaan nyt jos täältä hengissä selvitään.”

”Jätkä on ihan pihkassa.”

”No häh? Saa kai sitä olla, helveti!”

”Viet vihille sen ku pääset lomille”, Väiski ehdotti. ”Tuuppaat tiineeks sen vaikka, ni sit on ainaki pakko mennä alttarille heti.”

”Turpa kii siinä”, Petteri tuhahti kiusaantuneena.

Hänestä tuntui pahalta, kun paras ystävä puhui alatyylisesti hänen suuresta rakkaudestaan, mutta hän yritti myös ymmärtää Väiskiä. Kaverihan oli vielä pelkkä keskenkasvuinen pojankloppi, kokonaiset kuusi kuukautta Petteriä nuorempi.

”Älä suutu, veikkonen”, Väiski kujeili. ”Hyvällähän mä sua neuvon, niin ku oon tehny aina. Enks oo muka, häh?”

Petteri ei vastannut vaan alkoi tutkia mättäitä toivoen löytävänsä marjoja. Kaupunkilaispoika sai kuitenkin pian huomata pettymyksekseen, ettei niitä vielä alkukesällä ollut.

”Etkö sä pelkää Jumalaa edes?”

Väiski kohautti olkapäitään ja töksäytti takaisin: ”Pitäskö?”

”Etkö sä oo kuullu, että Herran pelko on viisauden alku?”

”Meidän isäukko sanoo aina, että herran pelko on herran alku.”

”Älä rienaa, penikka.”

”Njääh! Oonhan mä rippikoulun käyny niin ku säkin. Vaik ei meil himas paljoo Raamattuu lueta. Mun kotiväki vähän karsastaa pappeja, niin ku tiiät. Ja mitä mä semmost pelkäämään mitä en oo edes nähny?”

”Tykkääthän sä virsii laulaa kuitenkin, etkö tykkääkki?”

Petteri muisti, kuinka antaumuksellisesti Väiski oli edellisenä päivänä veisannut kaikki kenttäjumalanpalveluksessa laulettu virret. Väiskin kirkas ääni oli soinut kaikkein ylimpänä heidän laulaessaan *Jumala ompi linnamme*, joka oli myös Petterin lempivirsi. Petteri oli myös huomannut, että Väiski oli ollut purskahtamisillaan nauruun veisatessaan täysin palkein:

”Se vanha vainooja, katala kauhea, on kiivas kiukkuinen ja julma hirmuinen, vain Herra hänet voittaa.”

”Niin, virsii!” huudahti Väiski ikään kuin ei olisi ensin muistanut mitä ne olivat. ”Mä tykkään laulaa mitä vaan. Mulle ei oo mitään väliä mitä lauletaan, kuhan lauletaan. Mä laulan vaikka silipitirimpis ja rimpanpimpan piian pimpin paan...!”

Väiski lietsoi itseään yhä hillittömämpään riemuun, jossa alkoi olla jo yliampuvaa makua. Ehkä Väiskiäkin jännitti tai jopa pelotti sodan läheisyys, ja hän pyrki peittämään sitä ylitsevuotavaan riehakkuuteen.

”Vai että oikein rimpanpimpan pimpin paan”, makusteli Petteri ystävänsä riimittelyjä.

Poikien lähellä istui vanhempi sotilas järsimässä leivän kannikkaa. Hän oli ollut vaiti, mutta ilmeisesti kuunnellut koko ajan.

”Olis se vaan teiränki paikka jossain muualla ku täällä”, mies totesi kuin itsekseen puhuen.

Väiski kääntyi katsomaan miestä ja mietti hetken vastausta. Petteri aavisti, että tulossa oli jokin väiskimäinen näsäviisas letkautus.

”Vai niin se pappi meinaa? No sähän voit kertoa sen meidän komppaniapäällikölle, että nää jätkät on ihan väärillä mestoilla nyt.”

”Tierä teirän mestoistanne”, tuhahti mies suu täynnä leipää. ”Mutta äitien helmois kakarat o ennen pruukannu olla. Tahii pallokentäl tahii koulun pulpetis.”

Väiski tiiraili vanhempaa miestä tarkkaan. Hän oli pannut merkille, ettei mies ollut upseeri eikä edes aliupseeri, vaan tavallinen sotamies kuten Väiski ja Petterikin.

”Parempihan se on alokkaana nuorena olla ku vanhana gubbenä.”

Väiski tökkäsi kädellään Petteriä usuttaakseen tätä nauramaan mukana. Petteri tunsu itsensä kuitenkin jo enemmän ärsyyntyneeksi ja hermostuneeksi kuin huvittuneeksi. Hetken aikaa vallinnut hilpeys oli kadonnut synkempien ajatusten tieltä. Petteriä jännitti se mitä tuleman piti, eikä hän osannut ottaa rennosti hetki kerrallaan niin kuin ystävänä.

”Älä, älä viisastele mulle, penikka”, vanhempi mies ärähti ja heristi puukkoaan, jolla oli veistellyt leipää. ”Sulla on niin suuri suu, kuuleppas, jotta sinne lentää kokonaan ryssän kranaatti kun pirät sitä liian apposellaan alvariinsa.”

”No eihän täs nyt keskenämme aleta flaidaa”, Väiski säteili. ”Flaidataan ryssän kanssa sit ku flaidamaan päästään. Me ollaan Väiski ja Petsku Helsingistä. Kukas sä oot?”

”Heikki mä oon. Lipponen on sukunimi ja Lipposeks kaikki täällä pruucaa sanua. Seinäjoelta oon tullu, jos se nyt ketähän kiinnostaa.”

”Hyvää päivää, herra sotamies Lipponen Seinäjoelta!” Väiski kailotti ja veti kättä lippaan. ”Tulkaa meille Stadiin sodan jälkeen käymään, niin me viedään Lipponen vähän joraamaan!”

”Mitä se semmottine on?”

”Sittenpähan näät. Ei oo vissiin jatsi Seinäjoella tuttuu, vai onko muka?”

”Olen mä siit lukenu lehrist, mutt en oo raaskinu kuunnella. Lapualaiset ei oikeen pirä neekermusiikist. Eikä muutkahan sotaherrat. Se on nähkääs Saksaas kielletty.”

”Neekermusiikist!” matki Väiski. ”No voi Jeesuksen perse!”

Lipponen ja Petteri suorastaan hätkähtivät nuoren pojanklopin kielenkäyttöä. Väiski hymyili kuitenkin entistä

leveämmin ja asetteli taas sotilaslakkaa vinoon asentoon päässään.

”Jeesuksen perse”, hän toisti ja alkoi kikattaa omalle hävyttömyydelleen.

Petteri ajatteli, että Väiskin kikatus kuulosti jopa hieman tyttömäiseltä, vaikka sanansa olivat olleet hävyttömiä.

”Tierätteks te, klopit, jotta mäa pruukaan lukea paljon?” vaihtoi Lipponen puheenaihetta.

”Mitä sä luet?” oli Väiski kiinnostuvinaan. ”Luet säkin Raamattuu, niin ku tää Petsku tässä?”

”Mää luen kirjallisuutta. Oon nähkääs ollu töissäkin kirjapainos. Tierätteköhän te klopit ees, jotta mikä on kirjapaino?”

”Juma, taatto on ollu kirjapainossa duunissa! Me ollaan luettu vaan Helsingin Sanomii ja vähän koulukirjoi. Niin ja toi Petsku sitä Raamattuu. ”

Lipponen tuhahti ja jatkoi leipänsä pureskelua. Mikään vanhus hän ei varsinaisesti ollut, mutta 39-vuotiaana kuitenkin huomattavan iäkäs helsinkiläispoikiin verrattuna.

Hevoselle juttelemaan mennyt sotilas läimäytti nyt sitä kylkeen, ja ruuna pinnisti jälleen liikkeelle ruumiskärryineen. Pian se pääsi mäen päälle ja sen kulku nopeutui. Isänmaan sankarilliset uhrit matkasivat kohti länttä. Kaatuneiden peitoksi oli heitetty pressu, mutta yhden vainajan kasvot olivat jääneet näkyviin. Hänen silmänsä olivat auki ja näyttivät tollistelevän Petteriä ja Väiskiä syyllistävästi, kunnes kärryt katosivat mutkan taakse.

Kuolleen sotilaan katse tulisi jäämään Petterin mieleen hyvin pitkäksi aikaa. Hän päätti kiinnittää huomionsa mieluummin

eläviin asetovereihin ja alkoi katsella ympärillään lepävää komppaniaa.

Suurin osa komppaniasta koostui hyvin nuorista miehistä: keltanokista ja alokkaista. Ikäluokat 1924–1925 olivat vahvasti edustettuna. Petteri ja Väiski olivat nuoren komppanian kaikkein nuorimmat.

Upseerit olivat hieman vanhempia kuin rivimiehet keskimäärin, vaikka olipa tavallisten sotamiesten joukossakin muutama ikäloppu, kuten Lipponen. Tässä vaiheessa sotaa ikä ei aina korreloinut sotilasarvon kanssa, vaan reservistä oli haalittu jo ikämiehiäkin pelkiksi rivisotilaiksi. Toisaalta nuoria miehiä oli myös ehtinyt yletä jo upseereiksi, varsinkin jos he olivat ehtineet kunnostautua rintamalla jo sodan alusta asti.

”Huomio!” karjaisi vänrikki Matti Korhonen ”Ja lepo!”

Puheensorina vaikeni leikaten. Muutama hätäisin nuori sotilas ehti hypätä jalkeille ja tehdä asennon ennen lepo-komentoa.

”Ei tartte ylös hyppiä, kuhan kuuntelette”, Korhonen jatkoi.

Vänrikki oli harteikas, mutta jotenkin riutuneen näköinen mies, jonka tiedettiin taistelleen jo talvisodassa. Ikää hänellä tuskin oli kolmeakymmentä enempää, mutta sotavuodet olivat uurtaneet kasvot ikäistään vanhemmiksi. Puhetapa oli rauhallinen ja olemus tyyni, mutta silmissä oli outo hehku ja niiden alla tummat varjot.

Korhonen oli ehtinyt nähdä niin Raatteen tien kuin Petroskoinkin, puhumattakaan Syvärin juoksuhaudoista pitkän asemasodan aikana. Nyt oltiin tässä: Karjalan kannaksella keskellä kukkaan puhkeavaa kesää, mutta pahaenteisissä tunnelmissa.

”Se on nyt sillä tavalla, skloddit, että tänään iltapäivällä saatatte päästä tosi hommiin joka jannu. Myös uusimmat tulokkaat. Komppania siirtyy tietä pitkin kaksi kilometriä kaakkoon, jossa kolmas kranaatinheitinkomppania on nyt asemissa. Päästetään ne sieltä huilaamaan ja varmistetaan tie, ettei vihollinen pääse läpi. Tarvittaessa isketään takas, jos tilanne sitä vaatii.”

Hakaniemen kasvatti Korhonen elävöitti puhettaan mielellään stadin slangin ilmauksilla, vaikka olikin upseeriksi kohottuaan opetellut puhumaan muodollista kirjakieltä. Petteriä huvitti, että vänrikki kutsui sotatoimia arkisesti *hommiksi*, ihan kuin oltaisiin jossain harmittomissa metsätöissä. Se lievitti vatsanpohjassa vellovaa jännitystä ja pelkoa, mutta vain hetkeksi.

Korhonen piti puheessaan tauon ja katseli vakavana ympärilleen. Kohensi sitten ryhtiään ja jatkoi:

”Ei meillä mitään varmuutta ole, että vihollinen edes aikoo rynnätä. Mutta jos se sen tekee, sieltä saattaa sitten tulla vähän panssarivaunujakin vastaan. Tietä on kuitenkin miinoitettu huolella. Ja jotkut kun teistä on uudempia näissä hommissa, niin teille sanosin, että älkää panikoiko missään vaiheessa. Ei teidän oikeastaan muuta tarvitse pelätäkään kuin paniikkia, eli pelkoa itseään. Onko kysyttävää?”

Uudet tulokkaat katsoivat Korhosta ja toisiaan silmät pyöreinä, eikä kukaan uskaltanut sanoa mitään.

”Se voi olla, että ukkoo kylmenee taas”, totesi eräs sotamies ääni värähtäen.

Petteri ähkäisi harmista sotamiehen kommentille. Helvetin pahanilmanlintu! Mitä hyötyä tuollaisestakaan pirujen seinälle maalaamisesta oli? Pessimistin nimi oli Sinkkonen, ja hänellä oli likaiset mutta lapsekkaan pyöreät kasvat. Ulkonäöstä saattoi

päätellä sotamies Sinkkosen olevan suunnilleen Petterin ja Väiskin ikäluokkaa, mutta omaavan sotakokemusta ehkä pari viikkoa enemmän.

”Herra vänrikki”, uskaltautui Petteri sanomaan. ”Mitä luulette, onko vaaraa että saadaan turpiin ja joudutaan irtautumaan? Siis perääntymään, meinaan?”

Lausuttuaan kysymyksensä Petteri veti vaistomaisesti käden lippaan. Hän toivoi, ettei ollut tullut kysyneeksi mitään kovin tyhmää.

”En minä mitään luule”, Korhonen sanoi rauhallisella äänellä. ”Semmonen on käsky, että asemat pidetään. Konekiväärit saadaan varmaan ihan hyviin aseisiin ja meillä on panssarinyrkkejäkin ihan kosolti. Ilmatuki saadaan, jos se ennättää. Mutta niin kun jo sanoin, paniikkiin ei saa joutua. Paniikki se on se ihan vihoviiminen vihollinen. Otetaan ihan rauhallisesti, mutta jämptisti homma.”

Petteri muisti kuolleen sotilaan avoimet silmät, jotka olivat mulkoilleet häntä hevuskärryistä. Pelko tiivistyi entistä painavammaksi möykyksi vatsanpohjaan ja pyrki kuplimaan oksennuksena ylös kurkkuun. Oli *hommia* tulossa.

”Sieltä sitä tullaan”, sanoi majuri Höglund vänrikki Korhoselle. ”Pidähän sitten naama peruslukemilla vaan.”

Upseerit seisoivat tien laidassa odottamassa korkea-arvoista vierailijaa, joka lähestyvästä moottorin pärinästä päätellen oli pian saapumassa. Korhonen vilkaisi Höglundia, joka hymyili vaivautuneesti, ikään kuin olisi jo etukäteen nolostellut jotain mitä tuleman piti. Höglund ei hymyillyt usein, mutta aina kun hän hymyili, se herätti luottamusta. Höglundin hymy ei koskaan ollut ivallinen tai pahansuopa, vaan se tuntui aina viestittävän, että kyllä tästäkin selvittää.

Korhonen piti majurista, vähintään arvosti tätä. Kunnioitusta eivät olleet pyyhkineet pois nekään kammottavat hetket muutamaa kuukautta aiemmin, kun majuri Höglund oli johtanut teloituskomppaniaa Syvärillä. Sen teloituskomppanian kiväärit olivat lopettaneet kahden karkuriksi tuomitun suomalaisen nuoren miehen elämän.

Laukaukset olivat kajahtaneet, ja tuomitut olivat kaatuneet äänettömästi keväthankeen silmät sidottuina. Miesten kehoista oli roiskahtanut verta, josta oli jäänyt pisaroita lumeen. Korhosen päässä oli alkanut soida *Ateenalaisten laulu*, joka toisaalta ei ollut lainkaan tarkoitettu moiseen tilanteeseen, mutta toisaalta tuntui sopivan siihen jollain irvokkaalla tavalla.

Kaunis on kuolla sun joukkosi eessä, kun urhona kaadut...

Kaunis on kuolla sun joukkosi eessä kun karkurina kaadut, vatvoi Korhonen päässään ja puristeli käsiään nyrkkiin.

Oli miten oli, joka tapauksessa majuri Höglund oli hyvä mies ja nuhteeton upseeri. Hän oli ankara mutta oikeudenmukainen, rehti ja arvostettu rivimiestenkin keskuudessa. Niin ainakin Korhonen ajatteli. Majuri oli juuri sellainen mies, joita Suomi tarvitsi hädän hetkellä.

Korhonen havahtui muistoistaan ja mietteistään, kun meteli lähestyi.

”Fahr hin! Hör jetzt auf! Jetzt!”

Pyylevä koppalakkipäinen hahmo karjui komentoja sivuvaunussa, kun moottoripyörä ryttytti näkyviin kuoppaista tietä pitkin. Kuljettaja painoi äänitorvea ja kurvasi niin, että ajoneuvo oli vähällä kellahtaa kumoon. Se kuitenkin säilytti tasapainonsa ja pysähtyi äkkijarrutuksella suomalaisupseerien

Jatkosodassa eletty nuoruus.

Petteri ja Väiski ovat nuoria sotilaita, jotka päätyvät jatkosodan rintamalle vain hetkeä ennen Neuvostoliiton suurhyökkäystä. Keskellä luotisadetta, tankkien melua ja jatkuvaa hätää mieli ja keho joutuvat kovalle koetuksella. Ehjänä säilyminen ei ole lainkaan varmaa.

Petterin rakastettu, Elina, toimii Helsingissä lottana, mutta lähtee töihin rintamalle rakkaansa perässä. Sodan polttopisteessä Elinaa revitään kuitenkin kahteen suuntaan. Huoli Petteristä saa kilpailijakseen tunteet, joita majuri Höglund nuorena naisessa herättää.

Kun kaikki on ohi, millainen maailma nuoria henkiinjääneitä odottaa?

Toni Tuomanen (s. 1969) on suomalainen kirjailija ja sosiaalialan ammattilainen. Hänen esikoisteoksensa, kauhuromaani *Kotonakulkijat* ilmestyi vuonna 2019.